

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Natura 2000-plan 2022-2027

Smålandsfarvandet nord for Lolland,
Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand

Natura 2000-område nr. 173

Habitatområde H152

Fuglebeskyttelsesområde F82, F83, F85 og F86

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Sjælland

Dato: Juni 2023

Forsidefoto: Lille skallesluger rastende i Guldborgsund og ved Hyllekrog-Rødsand

ISBN: 978-87-7564-617-3

Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Biodiversiteten i Danmarks største og mest værdifulde naturområder

Danmark rummer storslået natur.

Fra Skagens Gren og Skagerrak over Møns Klints hvide kridt til Paradisbakkerne på Bornholm. De tre ikoniske steder er nogle af de i alt 257 Natura 2000-områder. Det er steder på land og til havs, hvor der findes en helt særlig natur og biodiversitet.

Der er mange eksempler på sjældne arter og naturtyper, som er vigtige at beskytte. Der findes truede ynglefugle og sjældne planter i Danmark. Dem skal vi gøre en særlig indsats for at bevare.

De 257 områder er fordelt i hele Danmark og ejes og forvaltes af private lodsejere, fonde, kommuner og staten.

Miljøminister Magnus Heunicke

Hvert område har en plan.

Planerne for perioden 2022-27 har to nye elementer. I de store områder kommer nye målsætninger, der giver mulighed for vildere natur. Der peges også på steder, hvor udtag af kulstofholdige lavbundsarealer udover at hjælpe klimaet kan bidrage til bedre natur f.eks. med levesteder for arter eller som buffer mellem sårbar natur og intensivt drevne landbrugsarealer.

Arbejdet med at sikre den eksisterende natur gennem naturpleje fortsætter, og der er en særlig indsats med at beskytte hjemhørende arter mod de invasive, ligesom der etableres forstyrrelsesfrie områder for fugle, havnatur og havpattedyr.

Danmark skal have mere og bedre natur, og det bidrager Natura 2000-planerne til sammen med de mange andre indsatser, som regeringen er i gang med.

Det er f.eks. Havplanens aftale om strengt beskyttede havområder, og den store Havnaturfond, der kan bidrage til øget viden og initiativer til genopretning. Etablering af naturnationalparker og urørt skov, og de netop offentliggjorte vandområdeplaner og forbedringen af vandmiljøet er også helt centrale for at sikre og forbedre naturen i områderne.

Natura 2000-områder rummer nogle af Europas og Danmarks største og mest værdifulde naturområder og repræsenterer en stor del af biodiversiteten. De danske Natura 2000-områder bidrager til det fælles EU-mål om 30 pct. beskyttet natur på land og til havs.

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Synergi med anden lovgivning	7
1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne	7
1.3 Naturlilstand og gunstig bevaringsstatus.....	8
2. Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand	10
2.1 Områdebeskrivelse	10
2.2 Områdets udpegningsgrundlag	11
2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder.....	12
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand	13
2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst.....	18
2.3.3 Forekomst af marine naturtyper	19
2.3.4 Tilstand af levesteder for arter.....	20
2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle.....	21
3. Målsætninger	24
3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området.....	25
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....	25
3.3 Modstridende naturinteresser.....	27
4. Indsatsprogram.....	28
4.1 Generelle retningslinjer	28
4.2 Områdespecifikke retningslinjer	29
4.3 Relation til vandområdeplaner.....	30
5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger.....	31

1. Natura 2000-planlægning

Danmark er ifølge [habitatdirektivet](#) forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af [fuglebeskyttelsesdirektivet](#), at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet.

Danmark har valgt at gøre dette bl.a. ved en systematisk og tilbagevendende planlægning i de enkelte Natura 2000-områder. Ud fra direktivforpligtelserne og den nationale naturovervågning fastlægges indsatsen i de enkelte områder for 6-årige planperioder (dog 12-årige for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Med en sådan målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og den biologiske mangfoldighed og dermed også til gennemførelsen af EU's biodiversitetsstrategi 2030 samt FN's Verdensmål.

Der er i alt udpeget 257 Natura 2000-områder i Danmark. Et Natura 2000-område kan indeholde ét eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Der er udpeget 269 habitatområder og 124 fuglebeskyttelsesområder i Danmark. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan være sammenfaldende eller ligge i umiddelbar tilknytning til hinanden.

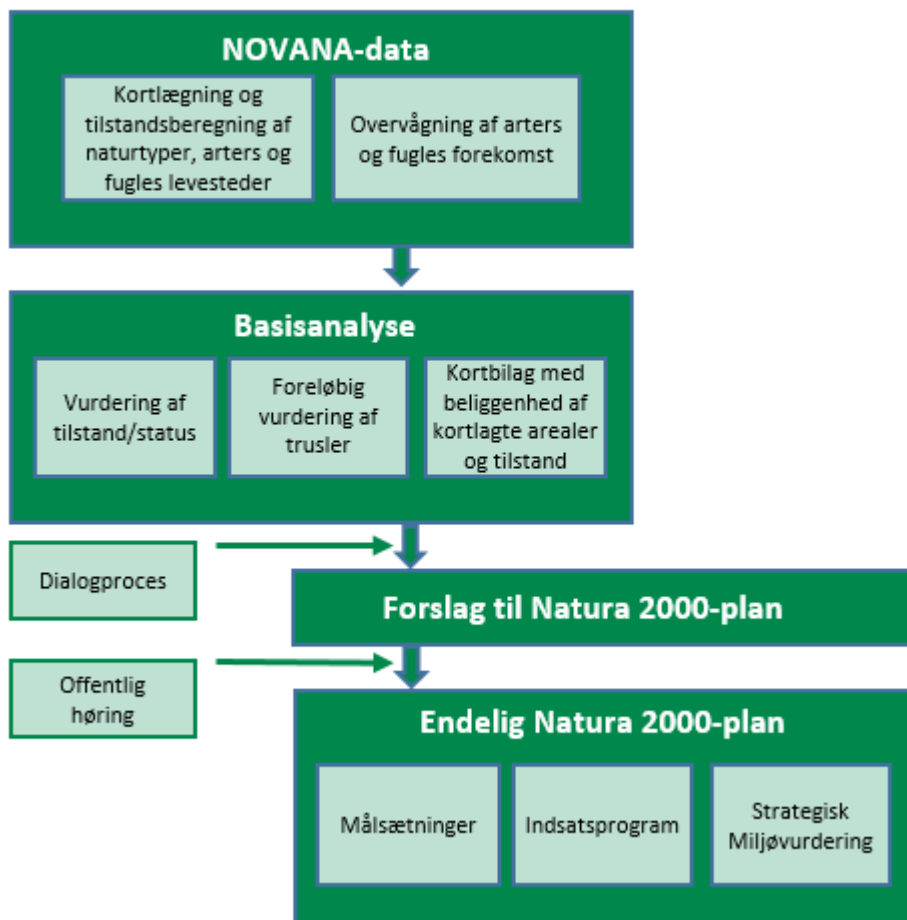
Der er i 2021 gennemført en høring med henblik på at nyudpege eller udvide seks marine fuglebeskyttelsesområder. Det drejer sig om områderne Flensborg Fjord og Nybøl Nor, Sejerø Bugt og Nekselø, Skagerrak, Nordvestlige Kattegat, Smålandsfarvandet og Rønne Banke. De nye/udvidede fuglebeskyttelsesområder inklusiv eventuelle konsekvensrettelser af eksisterende Natura 2000-områder vil indgå i fjerde planperiode (2028-2033).

Natura 2000-planlægningen sker efter reglerne i miljømålsloven og skovloven med tilhørende bekendtgørelser. En Natura 2000-plan bygger oven på en basisanalyse, der indeholder de faktuelle oplysninger og data om området. En Natura 2000-plan består af mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyper, fugle og arter på områdets udpegningsgrundlag. Derudover angiver de hhv. det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig og krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendig for at sikre den nationale prioritering.

Mål og indsatser relaterer til de naturtyper, arter og fugle, som det pågældende Natura 2000-område er udpeget for at beskytte. Både de overordnede og konkrete målsætninger er langsigtede mål, der gælder for flere planperioder, mens indsatsprogrammet er kortsigtet og revideres i hver planperiode. De langsigtede målsætninger er opdateret i denne plangeneration, bl.a. på baggrund af justeringen af Natura 2000-områderne geografiske afgrænsning (gennemført i 2017-19) samt opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag (jf. nedenstående). De konkrete målsætninger er ligeledes opdateret for at give mulighed for en mere dynamisk forvaltning. Således bygger de konkrete målsætninger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte område, men det bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper i området gennem en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Tilblivelse af Natura 2000-planen

Processen for tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Denne plan er tredje generation af Natura 2000-planer (2022-27), der også dækker de fredskovspligtige arealer. For de fredskovspligtige arealer dækket af skovloven afløser den Natura 2000-planen 2010-15, som for de fredskovspligtige arealer har været gældende frem til 2021. For alle andre arealer, arter og fugle dækket af miljøbeskyttelsesloven afløser den Natura 2000-planen 2016-21.

På baggrund af overvågningsdata har Miljøstyrelsen i 2019 gennemført en høring i forhold til justering af udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder. Høringsnotatet fremlægges samtidig med igangsættelsen af høringen af Natura 2000-planerne 2022-27. Natura 2000-planerne er udarbejdet på baggrund af et bruttoudpegningsgrundlag, der omfatter udpegningsgrundlaget fra planerne for 2016-21 plus nye arter og naturtyper, der er registreret i områderne, og som falder inden for de opstillede kriterier for opdatering af udpegningsgrundlaget.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er udarbejdet en miljørapport for hver enkelt natura 2000-plan efter reglerne i lovbekendtgørelse 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Samtidig med høringen af Natura 2000-planerne sendes miljørapporterne også i høring.

1.1 Synergi med anden lovgivning

Natura 2000-planen har fokus på arealbaserede indsatser. Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen. Derudover målsættes miljøtilstanden i havets økosystemer via Havstrategiplanen (II).

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan være en udfordring for mange naturligt næringsfattige naturtyper. Emission fra landbrug reguleres via husdyrgodkendelsesloven, som fastlægger den maksimale tilladte ammoniakdeposition fra lokale husdyrbrug til sårbare naturtyper for at mindske væsentlige miljøpåvirkninger.

Gennemførelse af EU's havstrategidirektiv skal sørge for, at der opnås eller opretholdes god miljøtilstand i havets økosystemer, samtidig med at der kan ske en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Indsatserne i indsatsprogrammet til Havstrategi II vil også bidrage til opfyldelse af målsætningerne i de marine Natura 2000-områder.

1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen til grund. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder, hvor staten er myndighed f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, kan der følges op med nationale strategier.

Det er kommunerne, der er ansvarlig myndighed for de privatejede Natura 2000-arealer, dog er Miljøstyrelsen ansvarlig myndighed for de privatejede skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Ansvarlige myndigheder skal udarbejde bindende handleplaner for gennemførelse af Natura 2000-planen 2022-27 med fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning. Når indsatserne iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal indsatserne have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelt konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved væsentligheds- og konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om væsentligheds- og konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlaget for handleplanen samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsatsen i området.

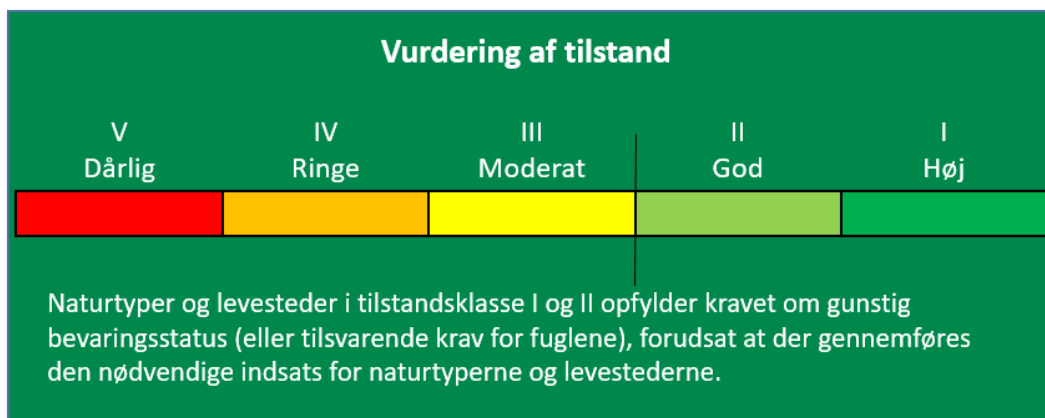
1.3 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrunder udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag. Der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Danmark er ligeledes forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet. Ligesom for habitatnaturtyper og -arter laves en vurdering for fuglene med fokus på bl.a. bestandsudvikling.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper samt nogle arter og fugle udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af bl.a. artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre, som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser, angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens/fuglens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift og evt. sikring mod forstyrrelse svarer til gunstig bevaringsstatus eller tilsvarende for fuglenes vedkommende. For naturtyper eller arters/fugles levesteder i tilstandsklasse III-V skal der typisk gennemføres en indledende forvaltningsindsats eller regulering, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet eller levestedet på sigt.

For de fugle, arter og naturtyper, hvor der ikke findes et tilstandsvurderingssystem, skal der i basisanalysen vurderes om given naturtype eller art/fugls levested er stabile, i fremgang eller i tilbagegang eller ukendt, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder.

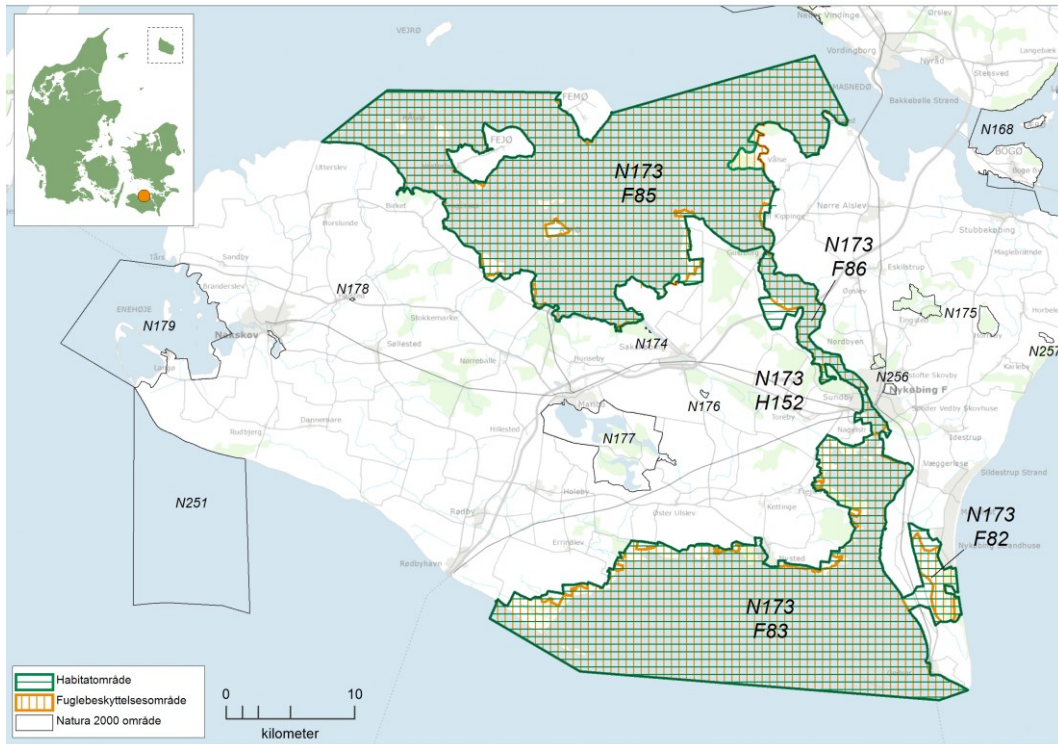
Tilstandsklasser for naturtyper.

Udvalgte forvaltningsbare parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses hvilke tiltag, der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arterne/fuglenes levesteder.

Sandrevlen Rødsand vest for Gedser, hvor der både findes en række ynglende fuglearter samt sæler. Foto: Jens Søgaard Hansen.

2. Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand

Kortet viser afgrænsningen af Natura 2000-området N173. Natura 2000-området består af habitatområde H152 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområderne F82, F83, F85 samt F86 (lodret orange skravering).

2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nord og Hyllekrog-Rødsand har et samlet areal på 78.850 ha, hvoraf ca. 88 % udgøres af hav. Området er afgrænset som vist på kortet og består af habitatområde H152 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand samt fuglebeskyttelsesområderne F82 Bøtø Nor, F83 Kyststrækningen v. Hyllekrog-Rødsand, F85 Smålandshavet nord for Lolland og F86 Guldborgsund. Ca. 230 ha i Natura 2000-området er offentligt ejet - resten er privatejet. Blandt de private lodsejere er Aage V. Jensen Naturfond, der ejer 41 ha ved Kallø Grå, Fugleværnsfonden, der ejer 217 ha ved Saksfjed-Hyllekrog samt Den Danske Naturfond, der ejer ca. 95 ha ved Bøtø Nor, 128 ha ved Marielyst Enge samt 20 ha i Frejlev skov. Det store Natura 2000-område ligger i Guldborgsund og Lolland Kommuner og inden for vandområdedistrikt Sjælland. Området ligger desuden i havstrategidirektivets marin-baltiske region.

Dette Natura 2000-område er særligt udpeget på grundlag af store forekomster af kyst- og havnaturtyper, herunder sandbanke, mudder og sandflade blottet ved ebbe, bugter og vige, strandenge, forstrand med begyndende klitdannelse og tidvis våde enge. Området benyttes således som spisekammer af en lang række arter af rastende vandfugle på deres trækrute henholdsvis nord- og sydover, fx mørkbuget knortegås og toppet skallesluger. Andre arter er knyttet til området i forbindelse med anlæg af yngleplads, herunder arter som dværgterne og trane. Som et

af de få steder i landet findes der desuden ynglende gråsæl på de vidtstrakte sandbanker ved Rødsand, hvor den findes sammen med spættet sæl. Endelig indeholder området store kortlagte levesteder for eremit.

Det marine område er meget varieret, lige fra sandbanker og strømrrender, over lavvandede, kystnære vige til mere revprægede områder med dække af spredte sten i varierende tæthed og størrelse. Der er en del øer og holme i området; de største øer Femø og Fejø i Smålandsfarvandet indgår dog kun med kyststrækninger. Adskillige steder langs kysten ses en stærkt modificeret kystlinje - i særligt grad ved Saksfjed og Bøtø Nor, hvor kyststrækningen består af kunstige diger. Andre steder er der friere landskabsdannelse, således langs erosionskysten på Nordvest- og Sydfalster og i form af rev- og krummoddedannelse ved Rødsand og Hyllekrog.

Inden for Natura 2000-området er der syv vildtreservater, hvoraf det ene ved Rødsand er et sælreservat. De øvrige er fuglereservater. I alle vildtreservaterne gælder særlige restriktioner i forhold til jagt og færdsel. Desuden indgår der flere fredninger i området, hvoraf større områder som Ravnsby Bakker, Hasselø og Kalvø, Skejten og Lilleø, Frejlev Bøget, Bøtø Nor og Saksfjed Inddæmning og Hyllekrog alle har til formål at sikre naturmæssige, landskabelige og kulturmæssige værdier. Desuden sikrer flere af fredningerne offentlighedens adgang til kysten.

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 152		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klitlavning (2190)
	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Bøg på kalk (9150)
	Ege-blandskov (9160)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Eremit* (5380)	Skæv vindelsnegl (1014)
	Sumpvindelsnegl (1016)	Stor vandsalamander (1166)
	Gråsæl (1364)	Spættet sæl (1365)
	Marsvin (1351)	Bredøret flagermus (1308)
	Damflagermus (1318)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Bøg på kalk (9150) er ikke tilstede i habitatområde H152. Naturtypen gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 82		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Sædgås (T)
	Blisgås (T)	Bramgås (T)
	Rørhøg (Y)	Engsnarre (Y)
	Plettet rørvagtel (Y)	Trane (TY)
	Klyde (Y)	Hedelærke (Y)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 83		
Fugle:	Skarv (T)	Rørdrum (Y)
	Knopsvane (T)	Sangsvane (T)
	Sædgås (T)	Bramgås (T)
	Mørkbuget knortegås (T)	Hvinand (T)
	Lille skallesluger (T)	Havørn (TY)
	Stor skallesluger (T)	Rørhøg (Y)
	Plettet rørvagtel (Y)	Blishøne (T)
	Klyde (Y)	Dværgterne (Y)
	Splitterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Havterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 85		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Sangsvane (T)	Grågås (T)
	Bramgås (T)	Skeand (T)
	Troldand (T)	Hvinand (T)
	Toppet skallesluger (T)	Havørn (TY)
	Rørhøg (Y)	Blishøne (T)
	Klyde (Y)	Dværgterne (Y)
	Fjordterne (Y)	Havterne (Y)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 86		
Fugle:	Knopsvane (T)	Sangsvane (T)
	Grågås (T)	Taffeland (T)
	Troldand (T)	Hvinand (T)
	Havørn (TY)	Stor skallesluger (T)
	Rørhøg (Y)	Klyde (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

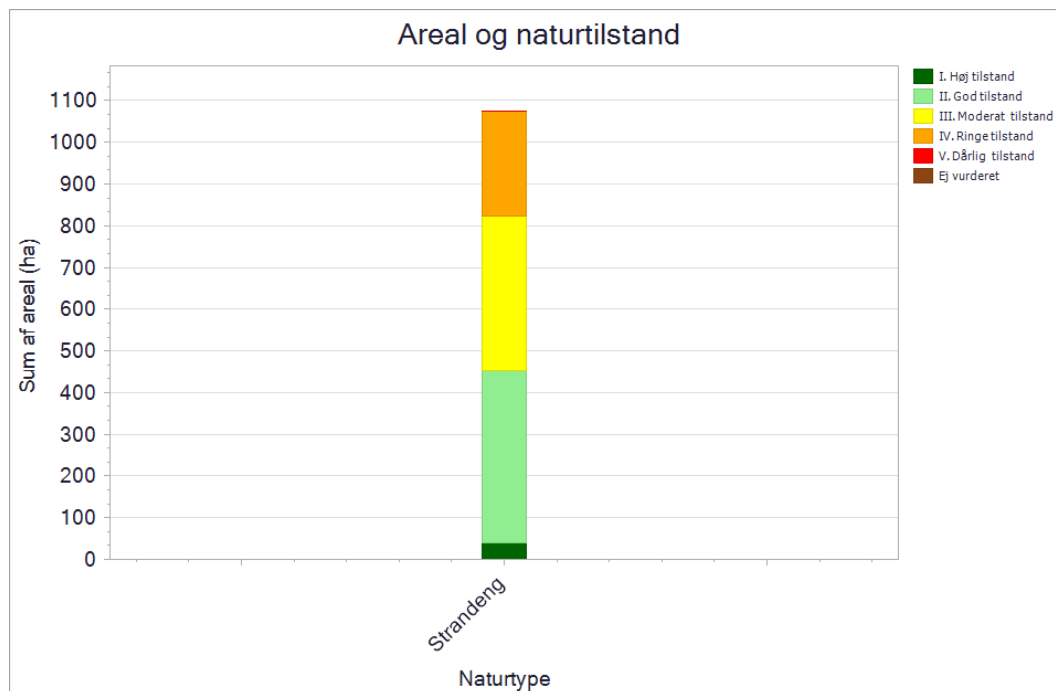
Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Engsnarre (Y) er ikke tilstede i fuglebeskyttelsesområde F82. For trækfuglene er følgende fugle ikke tilstede i national eller international væsentlig forekomst: skarv (T) og blishøne (T) i fuglebeskyttelsesområde F83 samt stor skallesluger (T), hvinand (T) og havørn (T) i fuglebeskyttelsesområde F86. De nævnte fugle er dog på udpegningsgrundlaget i andre fuglebeskyttelsesområder i Natura 2000-området bortset fra skarv, der derfor ikke gennemgås yderligere.

2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder

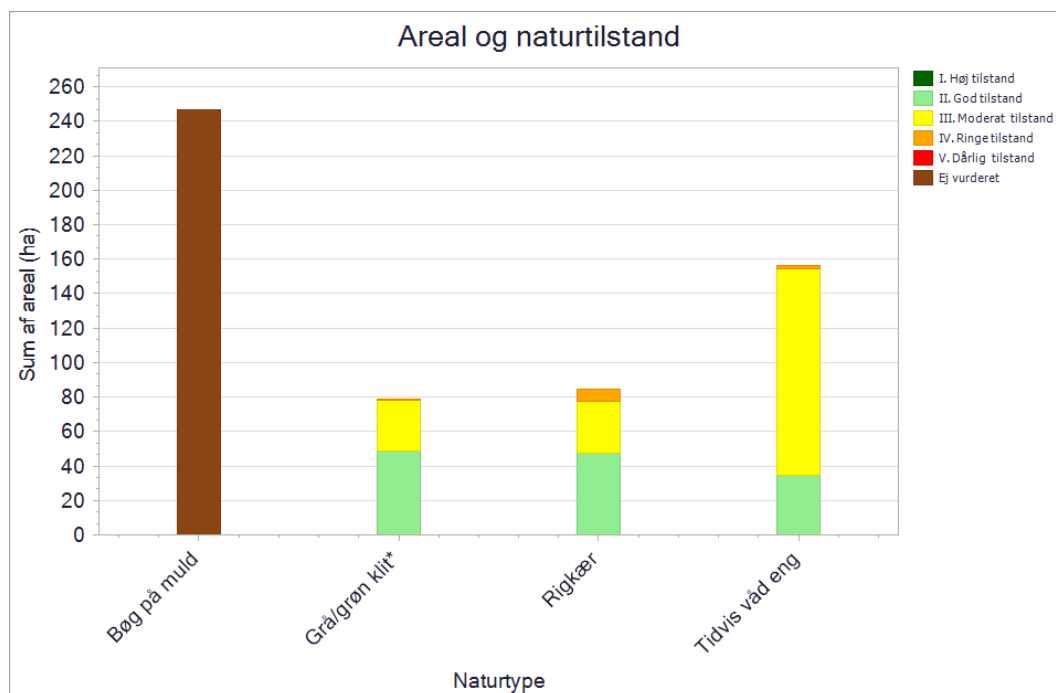
For Natura 2000-områder med habitatnatur eller levestedskortlagte arter og fugle på udpegningsgrundlaget, er arealet af habitatnatur samt antallet af småsøer og levesteder, kortlagt i tredje kortlægningsperiode, vist nedenfor. For de naturtyper og levesteder for arter og fugle, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem, er den beregnede tilstand ligeledes angivet. For arter og fugle uden tilstandsvurderingssystem henvises til basisanalysen og [MiljøGIS](#). Se desuden

basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

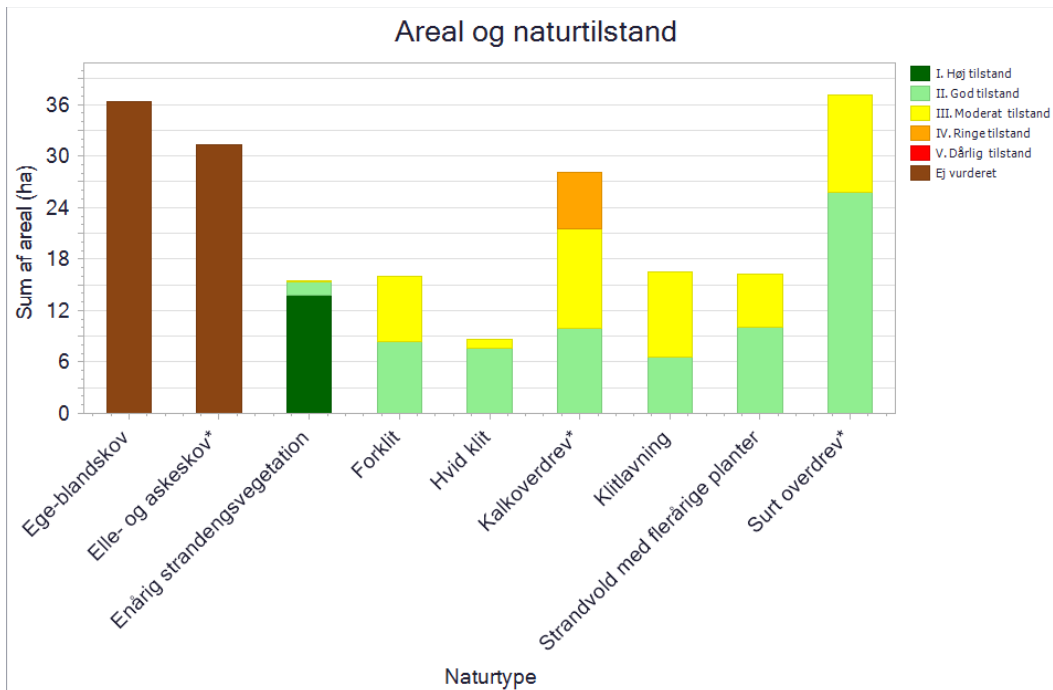
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand

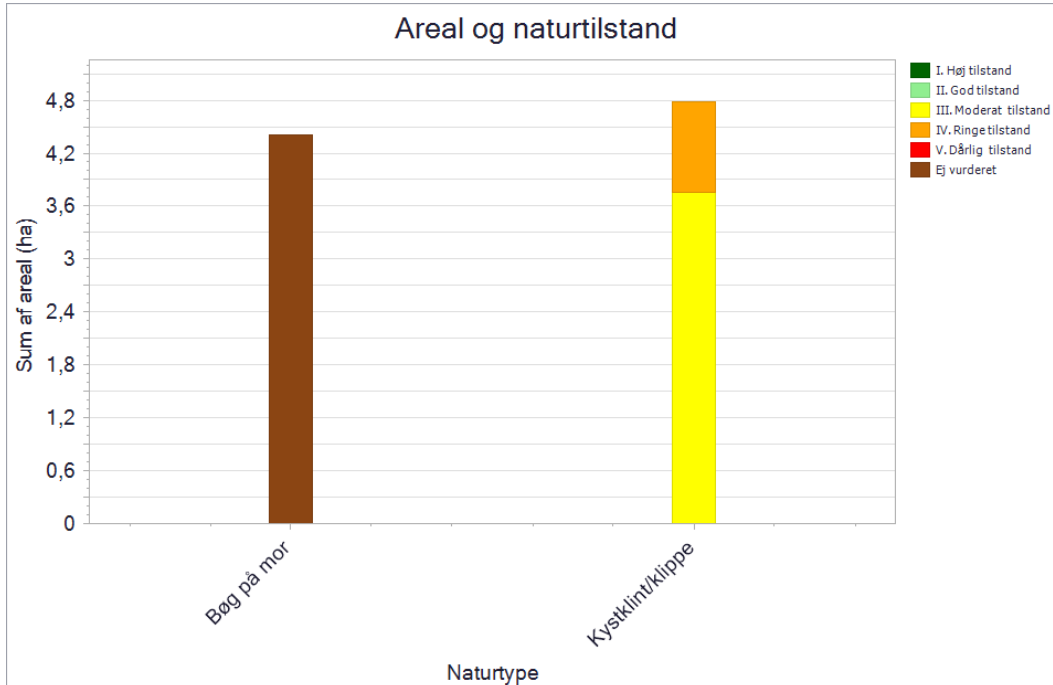
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

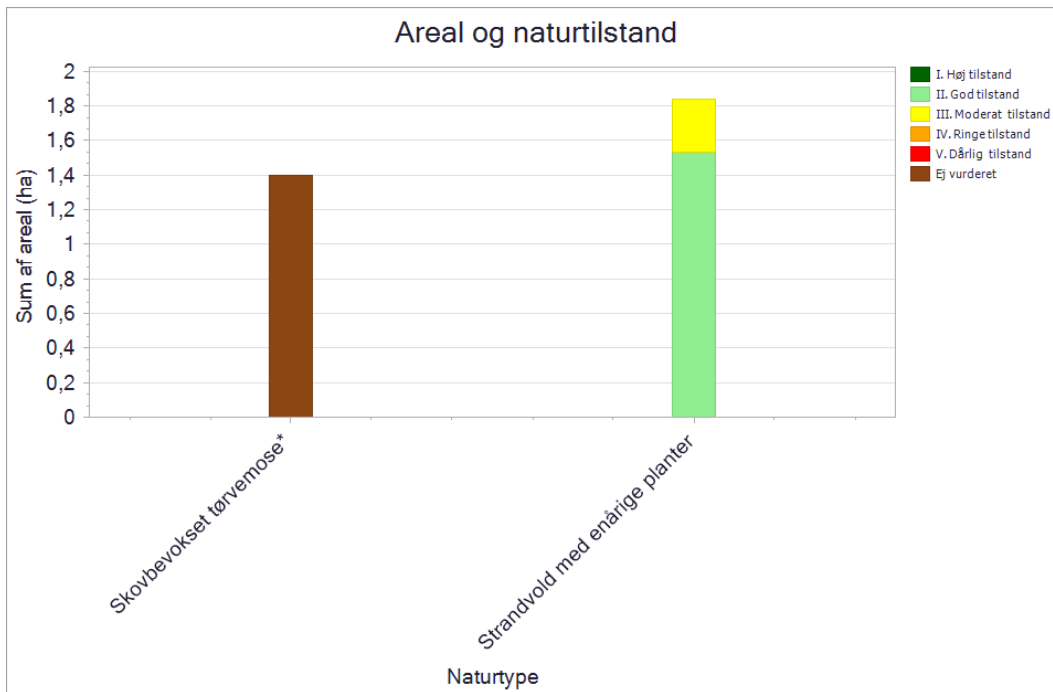
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

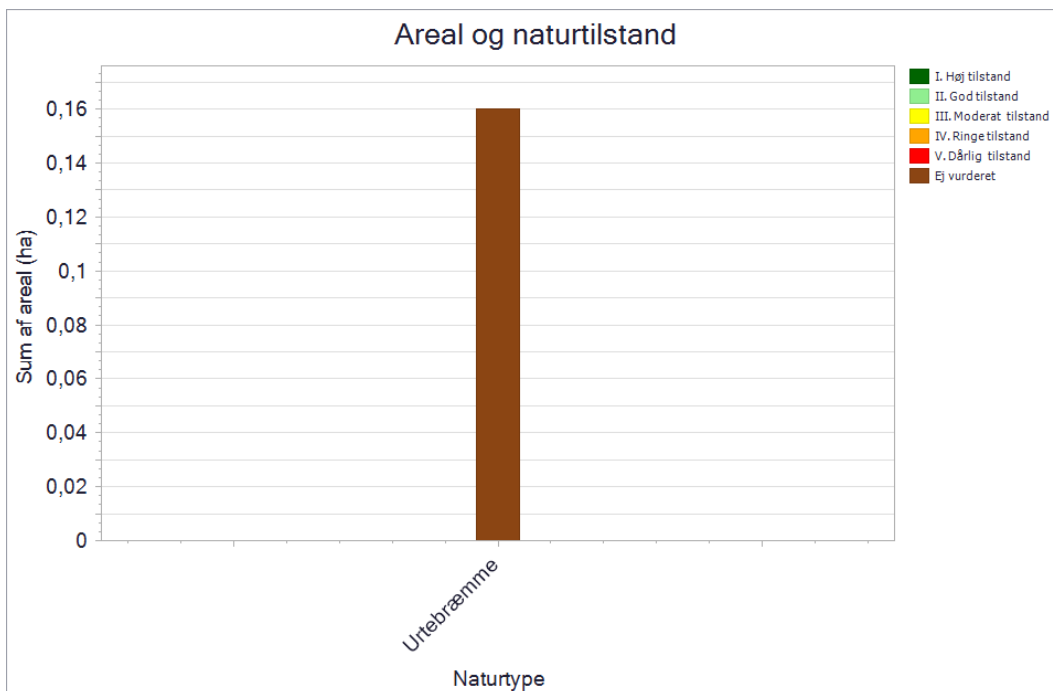
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Lysåben

På lidt mere end en tredjedel af de kortlagte *strandenge* (1330) er naturtilstanden i høj/god tilstand, mens den på de resterende to tredjedele er moderat eller ringe/dårlig. Den høje til gode tilstand skyldes bl.a. at arealerne er i drift og arealer i moderat, ringe og dårlig tilstand er bl.a. præget af invasive arter og negativ påvirkning fra landbrugsdrift. De største trusler mod strandengene vurderes at være tilgroning med høj græs/urtevegetation samt dræning.

Naturtypen *enårig strandengsvegetation* (1310) findes meget ofte i mosaik med strandeng. Naturtilstanden på langt størstedelen af arealerne er enten høj eller god, og der vurderes ikke at være væsentlige trusler mod naturtypen i området.

Tilstanden af *tidvis våd eng* (6410) er for størstedelen af forekomsterne moderat, grundet uhensigtsmæssig hydrologi på mange af arealerne i form af afvanding.

For naturtypen *rigkær* (7230) ses naturtilstanden at være god på godt halvdelen af arealerne, mens den for de øvrige arealer er moderat eller ringe. Den største trussel mod rigkærene er uhensigtsmæssig hydrologi i form af afvanding.

Langt størstedelen af arealerne med *surt overdrev* (6230) er i god naturtilstand i området. Arealerne er kun i meget begrænset omfang truet af tilgroning med højere græs/urtevegetation og kun på mindre dele af forekomsterne er der problemer med vedplanter.

På ca. en tredjedel af de kortlagte *kalkoverdrev* (6210) er naturtilstanden god, mens den er moderat eller ringe på de resterende arealer. På trods af at langt størstedelen af arealerne er med drift enten i form af græsning eller slåning, er den største trussel mod overdrevene tilgroning enten med vedplanter eller invasive planter.

For de fire klitnaturtyper *forklit* (2110), *hvid klit* (2120), *grå/grøn klit* (2130) og *klitlavning* (2190) er naturtilstanden overvejende god til moderat. Den største trussel mod klitnaturtyperne er tilgroning med rynket rose og/eller bjergfyr.

Langs erosionskyster i området er der registreret *strandvold med enårige planter* (1210) og *strandvold med flerårige planter* (1220). Strandvoldene har en stabil udbredelse i området og tilstanden er overvejende god. Dog ses naturtilstanden på en del af arealer at være truet af øget tilgroning og forekomst af invasive arter.

For naturtypen *kystklint* (1230) har naturtypen generelt har en moderat naturtilstand. Direkte påvirkning fra tilstødende marker samt tilgroning med høj græs/urtevegetation udgør en trussel mod naturtypen i området.

For *urtebræmmer* (6430) er der endnu ikke udviklet et tilstandsvurderingssystem og tilstanden kendes derfor ikke.

Strandeng (1330) på Skejten med store sten, myretuer og den fredede læge-stokrose og maleriske ege i baggrunden.
Foto: Miljøstyrelsen.

Skov

For skovnaturtyperne, som ikke har noget tilstandsvurderingssystem, giver mængden af store træer samt liggende og stående dødt ved en indikation af naturkvaliteten på arealet.

På det lille areal af *bøg på mor* (9110) er der registreret over 10 store træer pr. ha. Stående dødt ved er registreret med 1-5 stk. pr. ha på 48 % af arealet og 6-10 stk. pr. ha på 45 % af arealet. På 7 % af arealet er der fundet under et stk. pr. ha. Mængden af liggende dødt ved fordeler sig således, at der på knap halvdelen af arealet (48 %) er registreret under et stk. pr. ha. På den anden halvdel er der registreret over 10 stk. pr. ha på 41 % af arealet og 6-10 stk. på de resterende 11 %.

Bøg på muld (9130), der udgør den arealmæssigt største skovnaturtype i området, er andelen af store træer lavt, idet der på 59 % af arealet er registreret mindre end et træ pr. ha. På 38 % af arealet er der registreret 1-5 træer pr. ha. På en lille del af arealet er antallet af store træer fordelt med 8 % i kategorien 6-10 træer pr. ha og 5 % i kategorien over 10 træer pr. ha. Mængden af stående dødt ved er på langt hovedparten af arealet under middel med 59 % i kategorien under et stk. pr. ha og 38 % i kategorien 1-5 stk. pr. ha. På 3 % af arealet er der fundet mellem 6-10 stk. stående dødt ved pr. ha. Antallet af liggende dødt ved er registreret med 1-5 stk. pr. ha på 53 % af arealet. På 34 % af arealet er der registreret mindre end et stk. pr. ha. På en lille del af arealet er der henholdsvis 8 % i kategorien 6-10 stk. pr. ha og 5 % i kategorien over 10 stk. pr. ha.

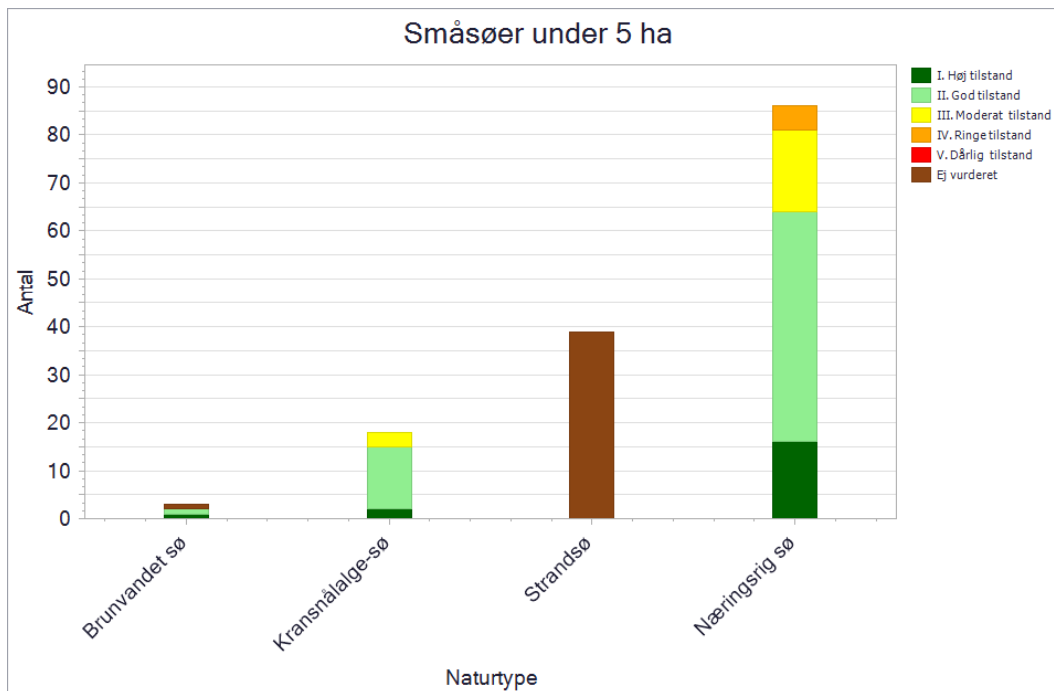
I *ege-blandskov* (9160) udgør mængden af store træer på lidt over halvdelen af arealet 1-5 træer pr. ha. På 40 % af arealet er der registreret 6-10 træer pr. ha på 23 % af arealet og over 10 træer pr. ha på 17 % af arealet. På en meget lille del er der registreret under et træ pr. ha. Stående dødt ved er 41 % i kategorien under et stk. pr. ha og 47 % i kategorien 1-5 stk. pr. ha. På 10 % af arealet er der fundet mere end 10 stk. pr. ha og på resten er der registreret 6-10 stk. pr. ha. På lige knap halvdelen af arealet er der 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha og på 27 % er der registreret mindre end et stk. pr. ha. Tætheden er over 10 stk. pr. ha på 29 % af arealet og 6-10 stk. på de resterende 2 %.

I naturtypen *elle- og askeskov* (91E0) er der registreret under et stort træ pr. ha på en meget stor del af arealet (71 %). På 23 % af arealet er mængden 1-5 store træer pr. ha, mens der er på 5 % er 6-10 store træer og på 1 % over 10 store træer pr. ha. På 70 % af arealet er der registreret stående dødt ved i kategorierne under et stk. pr. ha (31 %) og 1-5 stk. pr. ha (39 %). På 26 % af arealet er

der registreret mere end 10 stk. pr. ha, mens der på de resterende 4 % er registreret 6-10 stk. pr. ha. Liggende dødt ved er på 38 % af arealerne under et stk. pr. ha og 42 % med 1-5 stk. pr. ha. På de resterende 20 % er fordelingen 6-10 stk. pr. ha på 6 % og over 10 stk. pr. ha på 14 %.

På arealet med *skovbevokset tørvemose (91D0)* er der registreret under et stort træ pr. ha. samt mere end 10 stk. hhv. liggende og stående dødt ved pr. ha.

2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst

Antal og tilstand af de kortlagte småsøer i området.

I dette område er der kortlagt 86 *næringsrige søer* (3150). Heraf er 11 søer tilstandsberegnet i høj tilstand, 48 søer i god tilstand, 17 i moderat tilstand og 5 i ringe tilstand. Søerne i høj og god tilstand er præget af forekomst af undervandsplanter og flydeplanter, som er typisk for naturtypen. Desuden er tilstedende arealer ofte afgræsset og søernes bredder er lysåbne og præget af lavt voksende vegetation, og der er dermed et naturligt lysindfald til søerne, der sikrer søernes undervandsvegetation gode vækstbetingelser. Søerne i moderat og ringe tilstand er særligt præget af at en stor andel af vegetationen består af rørsump, ligesom vandspejlet mange steder er dækket af trådalger og søerne indeholder dermed få plantearter.

Der er desuden kortlagt 18 *kransnålgæ-søer* (3140), som er tilstandsberegnet således at 2 søer har høj naturtilstand, 13 søer har god tilstand og 3 søer har moderat tilstand. Alle søerne er præget af gode lysforhold, som muliggør dominans af undervandsvegetation - primært i form af kransnålgæ. De 3 søer i moderat tilstand indeholder få plantearter og er alle mere eller mindre næringspåvirket.

I området er der yderligere kortlagt tre småsøer med habitatnaturtypen *brunvandede søer* (3160), hvor af den ene er i høj tilstand, den ene i god tilstand og den sidste ikke er tilstandsberegnet. Endelig er der kortlagt 40 søer med den marine naturtype *kystlaguner og strandsøer* (1150). Disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er ikke tilstandsvurderet.

I dette område er der 4 søer over 5 ha. For søerne Fladet og Strandby Sø er der foretaget en naturtypebestemmelse til den marine naturtype *kystlaguner og strandsøer (1150)*. De 2 øvrige søer (Rørmosen ved Nysted og Billitse Mølle Sø) er ikke naturtypebestemt.

2.3.3 Forekomst af marine naturtyper

Naturtype	Naturtype nr.	Kortlægningsår	Kortlagt areal
Sandbanke	1110	2014	4.489 ha
Mudder og sandflade blottet ved ebbe	1140	2004	762 ha
Kystlaguner og strandsøer	1150	2004	38 ha
Bugter og vige	1160	2004	57.339 ha
Stenrev	1170	2014	3.054 ha

Tabellen viser arealet af områdets kortlagte marine naturtyper og kortlægningsåret.

Habitatområdets marine del er domineret af sandbund, og der er kortlagt en række *sandbanker (1110)* primært i den vestlige del af Smålandsfarvandet, som formentlig er opstået som følge af strømmende vand i Ståldybets og bølgeaktivitet i den kystnære del mod Lolland. På sandbankerne ses ålegræsdominerede plantesamfund som fra 1-6 meters dybde mange steder totalt dækker sandbunden. Enkelte steder er der konstateret ålegræs ud til 8 meters dybde. Infaunaen blev ikke undersøgt.

Der er desuden kortlagt *rev (1170)* i form af stenrev, hvor der findes stenet morænebund på blandt andet den nordøstlige side af Dyrefod Flak, på den nordlige side af Kogrund, på Ledas Grund, på Meyers Grund og på Skellerev, som fremstår som glaciale forhøjninger på havbunden samt på Stålgrund Banke i Stålrenden. Sidstnævnte er et stenrev med stor stentæthed, der rejser sig markant over bunden. På det hårde substrat domineres vegetationen af trådformede rødalger. Saltholdigheden i Smålandsfarvandet er forholdsvis lav, hvilket medfører, at artsdiversiteten er forholdsvis lav med ganske få rigtige marine alger. Vegetation er derfor domineret af arter som alm. ledtang (*Polysiphonia fucoides*) og alm. klotang (*Ceramium rubrum*), som trives godt i brakvandsområder.

Enårig strandengsvegetation (1310) i mosaik med strandeng (1330) på Vester Kippinge Mader. Foto: Miljøstyrelsen.

2.3.4 Tilstand af levesteder for arter

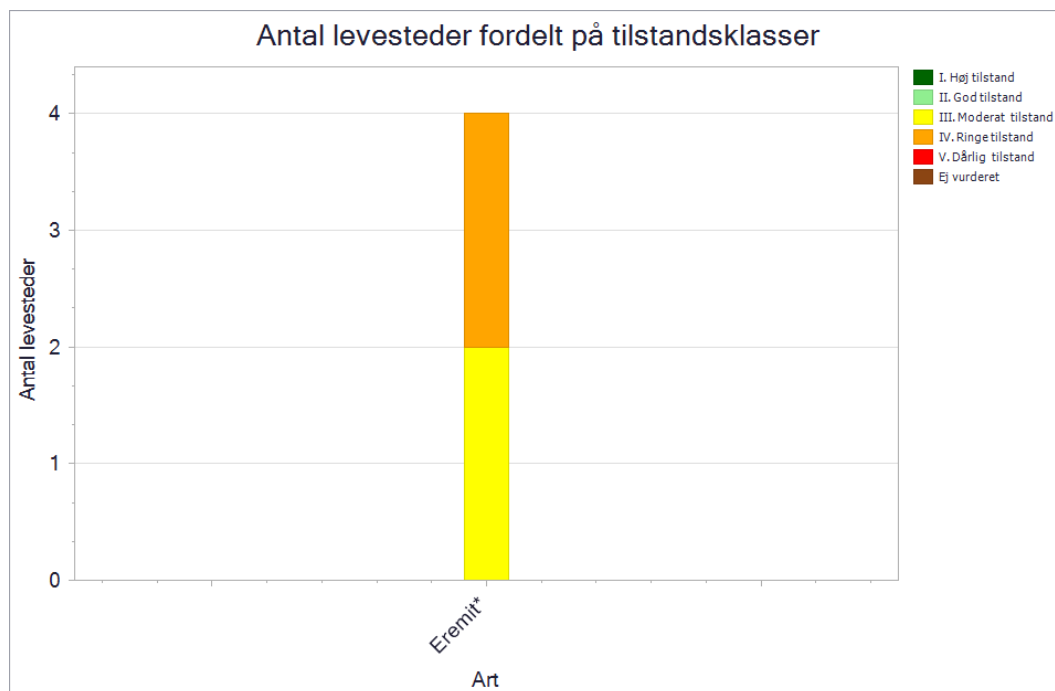

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Stor vandsalamander

Inden for området er der kortlagt 179 levesteder for stor vandsalamander. Tilstanden i langt størstedelen af de kortlagte levesteder er enten høj eller god. De resterende søer har en moderat tilstand. Søerne i høj og god naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af undervandsvegetation, en veludviklet rørsump og er oftest lavvandede. Søerne i moderat tilstand er til gengæld generelt præget af næringsstoffbelastning og en lav andel undervandsvegetation.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Eremit

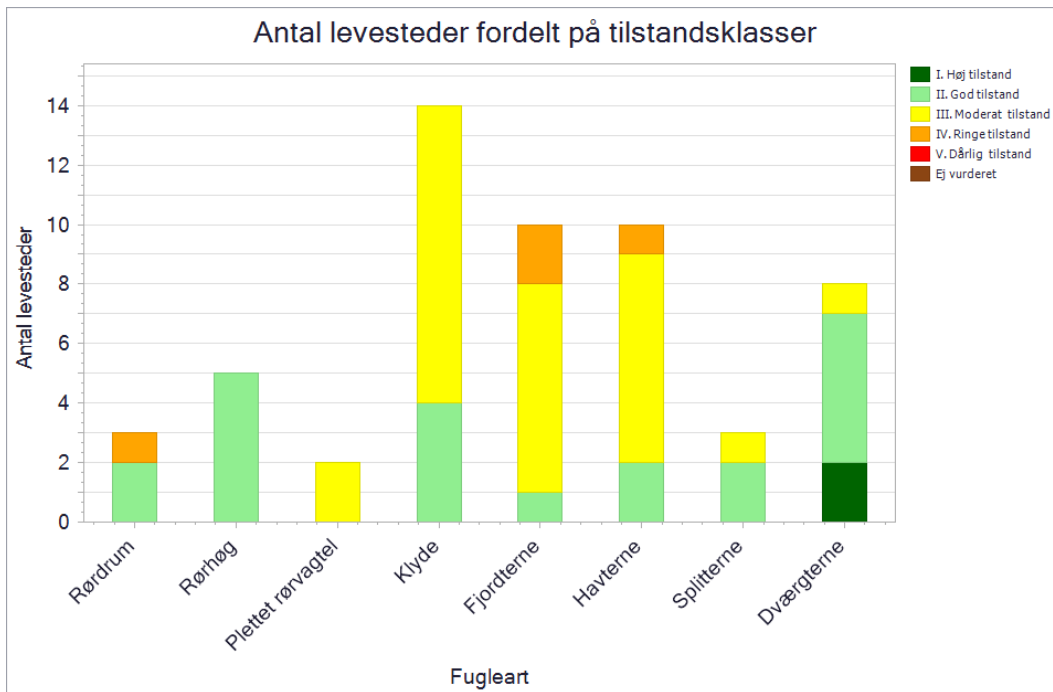
Der er kortlagt fire områder som levested for eremit i habitatområdet. Det ses af figuren, at to af de kortlagte levesteder har en moderat tilstand mens de to øvrige kortlagte levesteder har en ringe tilstand. De to skove i moderat tilstand (Ålholm Hestehave og Hamborgskoven) er især præget af, at de egnede levetræer ikke er lysstillede, ligesom fremtidspotentialet vurderes dårligt, da der ikke er egnede træer til at tage over. De to områder i ringe tilstand (Keldskov og Knuthenborg Park) har begge på nuværende tidspunkt få egnede levetræer, ligesom der heller ikke her er egnede træer, der kan udgøre levested henover en tidshorisont på ca. 25 år.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle

Kortlægningen af ynglefuglenes levesteder er foretaget i 2017-19, og den beregnede tilstand fremgår af nedenstående diagram.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Klyde

Der er kortlagt 14 levesteder for klyde inden for dette Natura 2000-område. Heraf er 4 af områderne (Rødsand, Lindholm v. for Nysted, Suderø og Rågø Kalv) i god tilstand, mens de resterende lokaliteter er i moderat tilstand. Årsagen er primært, at lokaliteterne ikke er isolerede fra landrovdyr, hvorfor risiko for prædation vurderes at være den eneste aktuelle trussel mod artens lokale yngleforekomst.

Fjordterne

Der er kortlagt 10 levesteder for fjordterne i Natura 2000-området, hvoraf 1 levested er i god tilstand, 7 er i moderat tilstand og 2 er i ringe tilstand. Af kortlægningen fremgår det, at der især er problemer med tilgroning, da fjordterner anlægger deres rede i lavt græs et stykke fra kystlinjen.

Havterne

Der er kortlagt 10 levesteder for havterne i Natura 2000-området, som er næsten identisk med levestedskortlægningen for fjordterne med undtagelse af, at der er kortlagt en lokalitet ved Kalløgrå og ikke ved den indre del af Hyllekrog. Da de to arter har stort set samme krav til deres levested, ses tilstanden at være god på 2 af lokaliteterne, mens 7 har en moderat tilstand og 1 har ringe tilstand. Af kortlægningen fremgår det, at især tilgroning er en trussel for arten.

Dværgterne

Der er kortlagt 8 levesteder for dværgterne i Natura 2000-området, hvoraf de 7 er i enten høj eller god tilstand, mens 1 lokalitet er i moderat tilstand. Generelt bærer levestederne præg af at være vegetationsløse eller med lav vegetation samt uden forstyrrelse.

Rørhøg

Der er kortlagt 5 levesteder for rørhøg i Natura 2000-området og naturtilstanden er god på alle lokaliteter. Den gode tilstand skyldes primært, at der er tilstedeværelse af forholdsvis store sammenhængende rørskove hvor rørhøgen kan etablere sin rede i sikkerhed for eventuelle prædatorer.

Rørdrum

I området er der kortlagt 3 levesteder for rørdrum. Naturtilstanden er beregnet til god på de 2 af disse. Den gode tilstand skyldes tilstedeværelse af store, sammenhængende partier med rørskov, hvor vandstanden sikrer, at de rugende fugle har stor sikkerhed for eventuelle prædatorer. Det sidste levested er i ringe tilstanden, da der her er tale om en mindre, spredt rørskov med lav vandstand og høj grad af forstyrrelse.

Splitterne

Der er kortlagt 3 levesteder for splitterne i dette Natura 2000-område. Heraf er de 2 i god naturtilstand, mens det tredje er i moderat tilstand. Den gode tilstand ses på Rødsand og ved Saksfjed, hvor der er ingen eller lav vegetation samt ringe forstyrrelse. Lokalt vurderes der ikke at være væsentlige, aktuelle trusler for artens yngleforekomst.

Plettet rørvagtel

Der er kortlagt 2 levesteder for plettet rørvagtel i Natura 2000-området - begge med moderat tilstand. Begge lokaliteter er mindre områder, med relativt høj vegetation samt moderat forstyrrelse.

Vadefuglen klyde findes ynglende på flere lokaliteter i området. Foto: Sune Riis Sørensen.

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede og langsigtede mål for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet og for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Arter eller naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus eller fugle med faldende bevaringstrend og som også er truede jf. rødlisten
- Naturtyper, der findes i særlig stor forekomst i Danmark set i forhold til det samlede areal i EU

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er beregnet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er et tilstandsvurderingssystem, skal området bidrage til at gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes og tage udgangspunkt i den bedste faglige viden, hvilket kan være udvalgte strukturparametre, udbredelse m.v.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. For naturtyperne tages der udgangspunkt i en række økologiske forhold, der er med til at definere potentialet for naturtypernes tilstedeværelse. For fuglene tages der udgangspunkt i deres levesteder eller bestandsstørrelse. Samlet set vil der være et større fokus på mere naturlig dynamik og naturlig variation naturtyperne, arterne og fuglene imellem. Se oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder, i bilag 1.

Generelt gælder det, at målsætningerne rækker ud over den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og som desuden afspejler en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne skal tage udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning, hvormed der sikres en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Det gøres bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades. Herunder gælder især, at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og fugle på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at sikre bestandsstørrelsen på nationalt niveau. Målet er,

- At de store marine områder har en artsrig flora og fauna, der tilfredsstiller livsbetingelserne for de internationalt vigtige forekomster af trækkende vandfugle, bl.a. knopsvane, sangsvane, grågås, bramgås samt troldand og blishøne, der er i tilbagegang.
- At sikre Natura 2000-områdets store antal hav- og kysttilknyttede fuglearter samt spættet sæl og gråsæl, der kun findes i 3 Natura 2000-områder, mod menneskelige forstyrrelser.
- At fri landskabsdannelse og kystdynamik i området er sikret og genskabt flere steder, hvor det ikke strider mod væsentlige samfundsmæssige, natur- eller kulturhistoriske interesser.
- At sikre de marine naturtyper, der alle har en stærkt ugunstig bevaringsstatus. I dette område drejer det sig især om lagune (1150) og bugt (1160), som har en særlig stor andel af forekomsten på europæiske plan samt vadeblade (1140) og sandbanke (1110), der i dette område er repræsenteret med henholdsvis 30% og 15% i den marinbaltiske region.
- At sikre arealet af de stærkt ugunstige naturtyper strandvoldssystemer (1220) og klitnaturtyper (2110/2130/2190) samt strandenge (1330). Herved sikres samtidig også levesteder for dværgterne, fjordterne samt havterne og klyde, der er i tilbagegang.
- At sikre arealet af de stærkt ugunstige naturtyper kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), rigkær (7230) samt tidvis våd eng (6410), der samtidig er repræsenteret i området med næsten 8% i den kontinentale biogeografiske region.
- At sikre levesteder for billearten eremit, ynglefuglen havørn der forekommer i området med 1% af den nationale bestand samt trækfuglen trane, der kun er på udpegningsgrundlaget i et fuglebeskyttelsesområde på landsplan.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

I området skal der være mulighed for en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. I forbindelse med forvaltningen skal der tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en sådan forvaltning, eksempelvis de som er nævnt under de overordnede målsætninger.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. Se bilag 1 for oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder.

Generelt

- Den samlede forekomst af naturtyper, arter- og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Terrestrisk habitatnatur

Der er kortlagt ca. 1.860 ha terrestriske habitatnaturtyper i området. Heraf er ca. 120 ha kategoriseret som naturtyper på flyvesand, ca. 1.109 ha som salttolerante naturtyper, ca. 321 ha som naturtyper knyttet til ovevejende tørbund og ca. 310 ha som naturtyper knyttet til overvejende vådbund.

- For naturtyper med et tilstandsvurderingssystem skal der fortsat være mindst 71 ha naturtyper på flyvesand, mindst 480 ha salttolerante naturtyper, mindst 36 ha tørbundsnaturtyper og mindst 82 ha vådbundsnaturtyper i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målet at bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Det betyder, at det samlede areal skal være mindst 320 ha.
- For de skovbevoksede naturtyper, skal andelen af store træer og dødt ved være stabil eller stigende. Skovnaturtyper sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.

Arter

- For arter med et tilstandsvurderingssystem er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levesteder i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For arter uden et tilstandsvurderingssystem er målet at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Levestedernes tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) og det samlede areal skal være stabilt eller i fremgang.

Ynglefugle

- Tilstanden og det samlede areal af de kolonirugende fugles kortlagte levesteder må ikke være i tilbagegang, og mindst 75% af arealet skal være i fremgang mod eller fastholdes i tilstandsklasse I-II.
- For mose- og rørskovsfugle er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levestederne i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I eller II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem er målet, at de skal bidrage til at sikre og øge bestanden på nationalt niveau. Levestedernes samlede areal og tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) skal være stabil eller i fremgang.

Trækfugle

- For trækfugle, der kan optræde med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, skal deres raste- og overnatningsområder sikres eller være i fremgang, således at området også fremadrettet kan huse en bestand af national eller international betydning.
- For trækfugle, som ikke optræder med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, er målet, at deres fælde-, raste- og overnatningsområder skal sikres eller være i fremgang.

Søer under 5 ha

- For søer under 5 ha i tilstandsklasse I-II er målet, at tilstanden skal være stabil eller i fremgang. Søer under 5 ha i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Marine- og ferskvandsnaturtyper (undtagen søer under 5 ha)

- For marine naturtyper henvises til målsætningerne i vandområdeplanerne.
- For de marine naturtyper skal tilstand og areal være stabile eller i fremgang og bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype eller art på udpegningsgrundlaget eller en målsætning om sikring af den nationale bestand af en fugl på udpegningsgrundlaget kan indebære en lokal nedprioritering af en anden naturtype, fugl eller art på udpegningsgrundlaget, og det er derfor nødvendigt at foretage et valg.

Rørhøg og rørdrum yngler i partier af sluttet, fugtig og uforstyrret rørskov. For at sikre levesteder for de to arter, bør der være strandengsarealer (1330), der er undtaget den generelle målsætning om afgræsning/høslæt.

Unge af gråsæl ved Gedser Odde. Foto: Claus Lindskov Møller.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, og fuglebeskyttelsesdirektivets tilsvarende krav om at sikre den nationale bestand af de fugle, som er omfattet af direktivet, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever disse EU-direktivkrav, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i tredje planperiode sigter på at skabe mulighed for mere naturlige processer og naturens robusthed, udvide arealet med urørt skov samt fokus på tiltag mod klimaforandringer. En del af prioriteringen fra anden planperiode videreføres. Der skal således i tredje planperiode fortsat være fokus på indsatser for særligt truede fugle og arter, bekæmpelse af invasive arter, fortsættelse af arbejdet med at gennemføre og afsøge behov for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og gennemføre fiskeriregulering, samt fortsættelse af indsatsen for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer og skovarealer. Der bør løbende være opmærksomhed på den naturlige synergi, og at indsatser for naturtyper ofte også gavner fugle og arter koblede til pågældende naturtyper.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer. Således beskriver retningslinjerne ikke metoden eller placering af enkelte projekter. Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Indsats til bedring af vandkvaliteten gennemføres som led i vandplanlægningen og havstrategidirektivet, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og dette er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

4.1 Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle eller arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlag, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.

5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle, som findes i væsentlig forekomst i Danmark, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr, samt fortsættelse af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.
9. Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klaphug i Natura 2000-områder.
10. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle.

4.2 Områdespecifikke retningslinjer

1. Tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres eller forbedres, således at 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for fjordterne, splitterne og dværgterne.
2. Tilstanden af levesteder for gråsæl og eremit sikres eller forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.
3. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, sangsvane, knopsvane, stor skallesluger, grågå, bramgå, blishøne, skeand, sædgå, taffeland, blisgå, troland, lille skallesluger, trane, rørdrum, plettet rørvagtel, fjordterne, klyde og rørhøg. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO² og et renere vandmiljø.
4. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 5 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
5. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter som fx eremit.
6. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservaterne Guldborgsund, Måjbølle, Nysted Nor og Tårs Vig.
7. Arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri for beskyttelse af marsvin mod bifangst i danske farvande skal fortsætte.

4.3 Relation til vandområdeplaner

Dette Natura 2000-område ligger inden for vandområdedistrikt Sjælland. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-baltiske region.

Vandområdeplanernes indsats for at opnå god økologisk tilstand bidrager til at opfylde bevaringsmålsætningerne for akvatiske arter og naturtyper ved at tilvejebringe forbedringer i vandløb, søer og kystvande i overensstemmelse med de bevaringsmålsætninger, der fremgår af Natura 2000-planen. Vandområdeplanerne for 2021-2027 kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Vandområdeplanernes indsatser bidrager både med foranstaltninger til at undgå yderligere forringelser og med foranstaltninger til genopretning af bevaringsstatus. Indsatserne kan eksempelvis være reduktion af kvælstof- og fosforbelastningen til søer, reduktion af tilledningen af organisk stof til vandløb samt reduktion af kvælstofbelastningen til marine vandområder. Hertil kommer fx genslyngning af vandløb og fjernelse af spærringer. De konkrete indsatser for planperioden 2022-2027 er beskrevet i de nye vandområdeplaner og fremgår af indsatsbekendtgørelsen. Indsatserne vil også blive præsenteret i MiljøGIS for vandområdeplanerne på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger

Nedenstående tabeller angiver hvordan naturtyper, arter og fugle er grupperet i dette Natura 2000-område, og som der refereres til i de konkrete målsætninger. På Miljøstyrelsens Natura 2000-hjemmeside kan man se det samlede overblik over alle naturtyper, fugle og arter, der er koblet til de enkelte grupper. For tabeller med naturtyper angiver *, at der er tale om en prioriteret naturtype.

Grupperinger af terrestrisk habitatnatur	Tilstandsvurderingssystem	Naturtype navn	Naturtype nr.
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Forklit	2110
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Grå/grøn klit*	2130
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Hvid klit	2120
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Klitlavning	2190
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Enårig strandengsvegetation	1310
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandeng	1330
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med enårige planter	1210
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med flerårige planter	1220
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kalkoverdrev*	6210
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kystklint/klippe	1230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Surt overdrev*	6230
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Bøg på mor	9110
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Bøg på muld	9130
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Urtebræmme	6430
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Rigkær	7230
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tidvis våd eng	6410
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Ege-blandskov	9160
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Elle- og askeskov*	91E0
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Skovbevokset tørvemose*	91D0

Grupperinger af habitatarter	Arts navn	Arts nr.
Arter med tilstandsvurderingssystem	Eremit*	5380
Arter med tilstandsvurderingssystem	Stor vandsalamander	1166
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Bredøret flagermus	1308
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Damflagermus	1318
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Gråsæl	1364
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Marsvin	1351
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Skæv vindelsnegl	1014
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Spættet sæl	1365
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Sumpvindelsnegl	1016

Grupperinger af ynglefugle	Fugle navn	Fugle nr.
Kolonirugende fugle	Dværgterne	A885
Kolonirugende fugle	Fjordterne	A193
Kolonirugende fugle	Havterne	A194
Kolonirugende fugle	Klyde	A132
Kolonirugende fugle	Splitterne	A863
Mose- og rørskovsfugle	Plettet rørvagt	A119
Mose- og rørskovsfugle	Rørdrum	A021
Mose- og rørskovsfugle	Rørhøg	A081
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Havørn	A075
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Hedelærke	A246
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Mosehornugle	A222
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Rødrygget tornskade	A338
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Trane	A127

Grupperinger af trækfugle	Fugle navn	Fugle nr.
Trækfugle, international betydende forekomst	Blishøne	A125
Trækfugle, international betydende forekomst	Bramgås	A045-A
Trækfugle, international betydende forekomst	Grågås	A043
Trækfugle, international betydende forekomst	Knopsvane	A036
Trækfugle, international betydende forekomst	Lille skallesluger	A767
Trækfugle, international betydende forekomst	Sangsvane	A038
Trækfugle, international betydende forekomst	Stor skallesluger	A070
Trækfugle, international betydende forekomst	Sædgås	A039
Trækfugle, international betydende forekomst	Trane	A127
Trækfugle, ikke national/international betydende forekomst	Havørn	A075
Trækfugle, national betydende forekomst	Blisgås	A394
Trækfugle, national betydende forekomst	Hvinand	A067
Trækfugle, national betydende forekomst	Knopsvane	A036
Trækfugle, national betydende forekomst	Mørkbuget knortegås	A675
Trækfugle, national betydende forekomst	Sangsvane	A038
Trækfugle, national betydende forekomst	Skeand	A857
Trækfugle, national betydende forekomst	Taffeland	A059
Trækfugle, national betydende forekomst	Toppet skallesluger	A069
Trækfugle, national betydende forekomst	Troldand	A061

Grupperinger af søer under 5 ha	Naturtype navn	Naturtype nr.
Søer under 5 ha	Brunvandet sø	3160
Søer under 5 ha	Kransnålalge-sø	3140
Søer under 5 ha	Næringsrig sø	3150
Søer under 5 ha	Søbred med småurter	3130

Grupperinger af marine og ferskvandsnaturtyper	Naturtype navn	Naturtype nr.
Marin naturtype	Bugt	1160
Marin naturtype	Lagune*	1150
Marin naturtype	Rev	1170
Marin naturtype	Sandbanke	1110
Marin naturtype	Vadeflade	1140

Resume

Natura 2000-plan for Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand (nr. 173). Natura 2000-planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter, fugle og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Områdets udpegede arter, fugle og naturtyper beskrives og der fastlægges målsætninger og indsatser.

Miljøstyrelsen
Tolderundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk